

Briselē, 2024. gada 18. novembrī
(OR. en)

15816/24

CONUN 231
ONU 133
DEVGEN 185
ACP 124
COAFR 409
COASI 187
COEST 663
CLIMA 414
COLAC 159

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Datums:	2024. gada 18. novembris
Saņēmējs:	delegācijas
Temats:	Padomes secinājumi par jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru – (Padomes secinājumi – 2024. gada 18. novembris)

Pielikumā ir pievienoti Padomes secinājumi par jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru, kurus Padome pieņēma 4058. sanāksmē 2024. gada 18. novembrī.

Padomes secinājumi par jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru

1. Eiropas Savienība (ES) un tās dalībvalstis ar gandarījumu sagaida trešo ANO Konferenci par jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru¹, kura 2024. gada 10.–13. decembrī notiks Gaboronē, Botsvānā. Tās temats “Partnerība kā progresā dzinējspēks” norāda, ka kopīgai rīcībai ir liela nozīme ilgtspējīgas attīstības kontekstā. Šī konference (Trešā konference par jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru) ir iespēja reizi desmit gados formulēt jaunu un vērienīgu satvaru jaunattīstības valstīm, kam nav izejas uz jūru, risināt esošās problēmas, palielināt noturību, lai varētu izturēt nākotnes satricinājumus, un paātrināt ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu.
2. ES ir aktīvi divpusējā līmenī, ar reģionālu iesaisti, kā arī globālā līmenī stiprinājusi partnerību ar jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru. ES ir apņēmusies pilna paplašināt sadarbību ar Jaunattīstības valstu bez izejas uz jūru grupu, kuras priekšsēdētāja patlaban ir Botsvāna, un ar grupas Biroju.
3. Šajās 32 jaunattīstības valstīs bez izejas uz jūru, kuras atrodas dažādās Āfrikas, Āzijas, Eiropas un Dienvidamerikas daļās, dzīvo aptuveni 570 miljoni cilvēku. Katrai no tām ir savas unikālas iespējas un problēmas. Fakts, ka šīm valstīm nav tiešas piekļuves atklātai jūrai, īpaši apvienojumā ar ģeogrāfisku nošķirtību, apgrūtina integrāciju pasaulē un tirdzniecību. Kā šāda apgrūtinājuma piemērus var minēt šķēršļus transportam un sakariem, atrašanos tālu no lielākajiem tirgiem un sarežģītas tranzīta procedūras. Nepieciešamība izmantot tranzītu caur kaimiņvalstīm rada papildu slogu infrastruktūrai un paaugstina preču cenas. Viss kopā tas var vēl vairāk palielināt grūtības, kas saistītas ar piekļūšanu starptautiskajam finansējumam un investīcijām.
4. ANO dalībvalstis 2023. gada septembrī sapulcējās, lai apliecinātu “apņemšanos sekmīgi īstenot Programmu 2030. gadam un tās ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM) un ievērot tajā noteiktos principus”.

¹ Afganistāna, Armēnija, Azerbaidžāna, Butāna, Bolīvijas Daudznāciju Valsts, Botsvāna, Burkinafaso, Burundija, Centrālāfrikas Republika, Čada, Dienvidsudāna, Etiopija, Kazahstāna, Kirgīzu Republika, Laosas Tautas Demokrātiskā Republika, Lesoto, Malāvija, Mali, Moldovas Republika, Mongolija, Nepāla, Nigēra, Paragvaja, Ruanda, Svazilenda, Tadžikistāna, Turkmenistāna, Uganda, Uzbekistāna, Zambija, Ziemeļmaķedonija, Zimbabve.

5. ES atzinīgi vērtē atjaunoto globālo apņemšanos dot jaunu impulsu daudzpusējai sistēmai un paātrināt IAM sasniegšanu, kas ir 2024. gada septembrī pieņemtā Nākotnes pakta pamatā. Mēs piekrītam tam, ka tiek atzīta to jaunattīstības valstu īpašā situācija, kurām nav izejas uz jūru, un ka tām ir vajadzīga palīdzība, lai īstenotu Programmu 2030. gadam.
6. ES ir apņēmusies atbalstīt šajā sakarā veicamo darbu un atzīst, ka ir vajadzīgas uz rīcību orientētas apņemšanās, kas jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru dotu iespēju paātrināt virzību uz IAM īstenošanu, pārvarēt esošās problēmas un palielināt noturību pret nākotnes satricinājumiem. ES uzsver, ka ir svarīgi formulēt un īstenot konkrētas prioritātes, kas atbilst specifiskajām jaunattīstības valstu bez izejas uz jūru vajadzībām un saskan ar mūsu apņemšanos nodrošināt, lai IAM mērķu sasniegšanas gaitā neviens netiktu atstāts novārtā.
7. Vīnes rīcības programma, ko pieņēma 2014. gadā, nodrošina skaidru satvaru sešās prioritārajās jomās, kuras ir: tranzīta politika; infrastruktūras attīstība; tirdzniecība un tirdzniecības atvieglošana; reģionālā integrācija un sadarbība; ekonomikas strukturāla pārveidošana un īstenošanas līdzekļi. Ir aktīvāk jācenšas īstenot Vīnes rīcības programmas mērķus – arī tāpēc, lai atgūtu Covid-19 pandēmijas, ģeopolitiskās spriedzes, konfliktu, klimata pārmaiņu, pārtikas un uztura trūkuma un nelabvēlīgu pasaules ekonomisko apstākļu rezultātā nokavēto. ES cer kopā ar jaunattīstības valstīm, kam nav izejas uz jūru, strādāt pie īstenošanas prioritātēm, kuras tiks noteiktas Gaboronē.
8. ES atzinīgi vērtē ANO Ģenerālās asamblejas 2020. gada 21. decembrī pieņemto rezolūciju par “Četrus gadus aptverošo politikas pārskatu par operatīvajām darbībām Apvienoto Nāciju sistēmas attīstībai”, kurā cita starpā norādīts, ka ANO attīstības sistēmai ir jāuzlabo atbalsts jaunattīstības valstīm, kam nav izejas uz jūru. ES atzinīgi vērtē arī ierosinājumu izveidot daudzdimensionālās nabadzības indeksu.

9. ES iestājas par spēcīgāku reģionālo sadarbību un integrāciju, kas jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru var palīdzēt pārvarēt ģeogrāfiskos ierobežojumus un iegūt labāku piekļuvi starptautiskajiem tirgiem, tostarp tādās jomās kā infrastruktūra, digitālā pārveide un inovācijas ekosistēmu uzlabošana. ES un tās dalībvalstis jo īpaši atbalsta Āfrikas Kontinentālo brīvās tirdzniecības zonu, kam ir lielas iespējas pārveidot šā reģiona valstis, jo īpaši jaunattīstības valstis bez izejas uz jūru, un šādā nolūkā tās īsteno īpašu Eiropas komandas iniciatīvu. ES atzīst – lai veicinātu jaunattīstības valstu bez izejas uz jūru ekonomisko integrāciju un noturību, līdzekļi ir jāiegulda ne vien infrastruktūras attīstībā (piemēram, Āzijas autoceļu tīklā un Transāzijas dzelzceļa tīklā), bet arī tīrās, atjaunīgās un digitālās tehnoloģijās. Lai nodrošinātu pirmās nepieciešamības preču tirdzniecību, garantētu, ka tirdzniecības procedūras ir ātrākas un pārredzamākas, un tādējādi aizsargātu sabiedrības intereses, ļoti svarīgs priekšnoteikums ir tirdzniecības noteikumu saskaņošana, kas jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru palīdzēs vienkāršot noteikumus un administratīvās procedūras.
10. ES un tās dalībvalstis ir gatavas gan pirms Trešās konferences par jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru, gan konferences laikā un pēc tās uzņemties konstruktīvu lomu saistībā ar prioritātēm, kas noteiktas rīcības programmas projektā. Šādā nolūkā ES ir gatava sadarboties ar partneriem, piemēram, ar Starptautisko domnīcu jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru un ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā pārstāvja biroju vismazāk attīstīto valstu, jaunattīstības valstu bez izejas uz jūru un mazo salu jaunattīstības valstu jautājumos.
11. ES norāda, ka atjaunīgajiem energoresursiem, tai skaitā saules, vēja un ūdeņraža enerģijai, piemīt pārveides potenciāls. Tie piedāvā veidu, kā ilgtspējīgi apmierināt jaunattīstības valstu bez izejas uz jūru vajadzības, un paver plašas iespējas attīstīt digitālās un uzņēmējdarbības prasmes, lai sekmētu darbavietu izveidi zaļajās vērtību ķēdēs un vairotu digitālās prasmes, lai palielinātu savienotību.

12. ES ir apņēmusies cieši sadarboties ar partneriem, lai paātrinātu zaļo pārkārtošanos, izmantotu tās sniegtos ieguvumus un palīdzētu īstenot globālās apņemšanās. ES un tās dalībvalstis turpinās stiprināt sadarbību ar partneriem tādu vērienīgu nacionāli noteikto devumu (NND) izstrādē un īstenošanā, kas ļauj efektīvi īstenot globālajā izsvēršanā paustās apņemšanās, starp kurām ir fosilā kurināmā izmantošanas izbeigšana taisnīgā, sakārtotā un godīgā veidā, kā arī nacionālo pielāgošanās plānu izstrāde ar mērķi uzlabot spēju pielāgoties, palielināt noturību un samazināt neaizsargātību.
13. ES ir apņēmusies jaunattīstības valstīs bez izejas uz jūru mazināt digitālo plaisu, tāpēc tā atbalsta digitālās prasības programmas, uzlabo digitālo infrastruktūru un atvieglo piekļuvi informācijas un komunikācijas tehnoloģijām. Digitālās tehnoloģijas piedāvā lieliskas iespējas pārveidot izglītības, veselības un sociālās aizsardzības sistēmas, kā arī stiprināt iestādes. ES uzsver – lai labāk izprastu jaunattīstības valsti, kam nav izejas uz jūru, konkrētās vajadzības, ir svarīgi vākt un analizēt uzticamus un dezagregētus datus, kas dos iespēju politikas pasākumus padarīt mērķtiecīgākus un iedarbīgākus.
14. ES un tās dalībvalstis atbalsta centienus reformēt starptautisko finanšu arhitektūru un daudzpusējās attīstības bankas, balstoties uz “Parīzes pakta cilvēkiem un planētai” un Bridžtaunas programmu 2.0. ES un tās dalībvalstis atzinīgi vērtē stingro apņemšanos, ko šajā sakarā ir nodrošinājis Nākotnes pakts. ES konstruktīvi iesaistīsies sadarbībā ar tās partneriem, lai 4. Starptautiskajā konferencē par attīstības finansēšanu, kas notiks Spānijā 2025. gadā, panāktu jēgpilnu progresu šajā jomā.
15. Par mērķi ir jānosaka pasaules mērogā, izmantojot visus avotus, mobilizēt resursus, kas nepieciešami, lai pilnībā un paātrināti īstenotu Programmu 2030. gadam un Parīzes nolīgumu, citstarp palielinātu likviditāti un vislabākajā veidā izmantotu ierobežoto koncesiju finansējumu. Mēs visi esam ieinteresēti sekmīgāk novērst globālās problēmas un nevienlīdzību un iestāties par globālu sabiedrisko labumu, lai nevienai valstij nebūtu jāizvēlas – apkarot nabadzību vai cīnīties par planētu. Tāpēc ES un tās dalībvalstis atbalsta novatorisku finansēšanas instrumentu attīstīšanu, piemēram, klimatnoturības parāda klauzulu ieviešanu attiecībā uz visneaizsargātākajām valstīm.

16. ES jau ilgi ir bijusi jaunattīstības valstu, kam nav izejas uz jūru, partnere. Jaunākie pieejamie dati liecina, ka 2022. gadā ES jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru ir piešķīrusi oficiālās attīstības palīdzību 10,6 miljardu EUR apmērā. Eiropas Investīciju banka pēdējos sešos gados projektiem jaunattīstības valstīs bez izejas uz jūru ir piešķīrusi finansējumu vairāk nekā 3 miljardu EUR apmērā. Šie projekti tiek īstenoti 24 no 32 jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru, un to mērķis ir uzlabot dzīvi un palielināt iespējas, palīdzot šīm valstīm sasniegt IAM. ES dalībvalstu atsevišķi sniegtās palīdzības apjoms šajos skaitļos nav iekļauts.
17. Saskaņā ar savu stratēģiju *Global Gateway* ES partnerībā ar jaunattīstības valstīm, kam nav izejas uz jūru, veic investīcijas digitālajā, klimata un enerģētikas, transporta, veselības, izglītības un pētniecības jomā. ES finansē noteiktus stratēģiskus pamatprojektus, kas dod labumu jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru, piemēram, Lobito koridora projektu, kas paredz uzbūvēt vairākus simtus jūdžu garu sliežu ceļu no Kongo Demokrātiskās Republikas un Zambijas Koperbeltas provincēm līdz kaimiņvalstī Angolā jau pastāvošai dzelzceļa līnijai. Centrālāzijā tiks īstenotas divas Eiropas komandas pamatiniciatīvas (digitālās savienojamības un ūdens, enerģijas un klimata pārmaiņu jomās), kas veicinās savienotību un reģionālo integrāciju. ES un Centrālāzijas transporta savienojamības investoru forumā 2024. gada janvārī ES un Centrālāzijas līderi vienojās sākt attīstīt ātrgaitas Transkaspijas transporta koridoru, kas nodrošinās ātru savienojumu starp Eiropu un Centrālāziju. Īstenodama nozīmīgo apņemšanos attiecībā uz iniciatīvu “Lielais zaļais mūris”, tostarp balstoties uz “Lielā zaļā mūra” instrumentu “*Accelerator*”, ES sniedz atbalstu arī vairākām Sudānas – Sāhelas joslā esošām jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru. ES iesaiste palīdz attīstīt zaļu un ražīgu ainavu mozaīku, lai visā reģionā uzlabotu nodrošinātību ar pārtiku un lauku apvidu noturību, pelnītspēju un ilgtspēju.
18. Vienlaikus ES cenšas panākt, lai publiskos līdzekļus varētu izmantot arī privātā sektora investīciju stimulēšanai un tādējādi novērst to, ka trūkst investīciju globālajā infrastruktūrā. Privātā sektora investīciju spējas palielināšana ir stratēģiska prioritāte, kuru īsteno, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un investīciju klimatu, novēršot tehniskus tirdzniecības šķēršļus, nodrošinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus un izmantojot finanšu rīkus līdzekļu piesaistīšanai. Saskaņā ar šo rīcības satvaru Eiropas Fonds ilgtspējīgai attīstībai (EFIA+) ar attīstības finansēšanas iestāžu starpniecību sniedz garantijas privātā sektora investoriem.

19. Jauno partnerības nolīgumu starp ES un tās dalībvalstīm un valstīm, kas ir Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstu organizācijas locekles, kuru parakstīja 2023. gada novembrī, provizoriski piemēro kopš 2024. gada 1. janvāra. Tajā ir noteikti vairāki kopīgie pamatprincipi: cilvēktiesības, demokrātija, miers un drošība, cilvēka un sabiedrības attīstība, klimata pārmaiņas un vide, migrācija un mobilitāte. Ekonomikas un partnerības nolīgumi, ko ES ir parakstījusi ar partneriem, ir pozitīvi ietekmējuši attiecīgo valstu ekonomiku. ES sagaida, ka šajā satvarā varēs veidot visaptverošas attiecības ar jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru.
20. ES ir apņēmības pilna partnerību ar jaunattīstības valstīm, kam nav izejas uz jūru, stiprināt arī turpmāk, īstenojot sadarbību un dialogu, sniedzot tehnisko palīdzību un atbalstu spēju veidošanai. Pamatojoties uz 2024. gada Nākotnes samita un 2023. gada IAM samita rezultātiem un gaidot Trešās konferences par jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru rezultātus, dalībnieki ir kopīgi ieinteresēti 4. konferencē par attīstības finansēšanu pievērsties konkrētām jaunattīstības valstu bez izejas uz jūru vajadzībām, kā arī citām prioritātēm.
21. ES ar interesi gaida Trešās konferences par jaunattīstības valstīm bez izejas uz jūru rezultātus un nākamo jaunattīstības valstu bez izejas uz jūru rīcības programmu, ko paredzēts pieņemt konferencē, iesaistot visas attiecīgās ieinteresētās personas, tostarp pilsonisko sabiedrību, privāto sektoru, akadēmiskās aprindas un jaunatni. Mēs esam gatavi veicināt rīcības programmas īstenošanu tādās prioritārajās jomās kā klimata pārmaiņas, strukturāla pārveide, tirdzniecības atvieglošana un savienotība, kā arī vieglāka piekļuve klimata un attīstības finansējumam un investīcijām.
-